

формуванні умінь і навичок експериментування. Таким чином, тільки у тісному взаємозв'язку експерименту і теорії в навчально-виховному процесі можна досягти високої якості знань учнів з хімії.

Хімічний експеримент сприяє розвитку самостійності школярів, підвищує інтерес до вивчення хімії, так як у процесі його виконання учні переконуються не тільки в практичному значенні такої роботи, але й мають можливість творчо застосовувати свої знання. Хімічний експеримент розвиває мислення, розумову активність школярів; його можна розглядати як критерій правильності одержаних результатів та сформульованих висновків.

Тому важливо, навіть у теперішніх умовах, не забувати, що хімія – це експериментальна наука. Намагатися і під час дистанційного навчання надавати учням можливість експериментувати. Можливо не в такому обсязі, що передбачено програмою, але і не лишати їх такого задоволення.

Список використаної літератури

1. Барановська Л. Ужитковий хімічний експеримент як засіб підвищення інтересу до хімії // Хімія. Шкільний світ. 2009. – №2. С.4.
2. Березан О.В. Про організацію власної навчальної діяльності учнів при вивченні хімії//Педагогічний пошук.-2002.-№4
3. Даниленко Л. І. Теорія і практика інноваційної діяльності в загальній середній школі // Управління освітою. – 2001. - №3. – с. 18-24.
4. Онопрієнко І. Підвищення інтересу учнів до вивчення хімії, нестандартні уроки // Хімія. Шкільний світ. 2009. - №21. С.4.
5. Підмазін С.І. Особистісно орієнтоване навчання // Шкільні інновації. – 2004. – №1. – С.19.

КРИТЕРІЙ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ БАЗОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

Новописьменний С. А.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Проблема виміру та оцінювання сформованості БК МУОЗ є пріоритетною як у нашому дослідженні, так і в педагогічній науці у цілому. Термін «формування» Б. Айсмонтас трактує як процес набуття сукупності стійких засобів і якостей особистості та як результат розвитку людини, пов'язаний з цілеспрямованими змінами через виховання, освіту і навчання. М. Дьяченко та Л. Кандибович розуміють формування як процес, під час якого відбувається духовне збагачення, удосконалення стилю роботи, розвиток індивідуальності, інтелігентності, внутрішньої та зовнішньої загальної та професійної культури особистості фахівця.

С. Гончаренко стверджує, що критерієм є ознака, за якою класифікуються, оцінюються (одержують оцінку) психічні вища, дії або діяльність, зокрема при їх формалізації [2]. В. Багрій наголошує на тому, що критерій трактують як «мірило» для визначення оцінки предмета або явища; ознаку, взяту за основу класифікації, орієнтир, індикатор, на основі якого відбувається оцінка або класифікація чого-небудь, визначається значущість або незначущість у стані об'єкта [1]. Критерій, зазначає дослідник, є стандартом, на основі якого можна оцінити, порівняти реальне педагогічне явище, процес або якість за еталоном. У процесі вивчення критеріїв важливим є визначення їх показників: компонентів критерію, конкретним, типовим виявленням однієї із суттєвих сторін об'єкта, за яким можна встановити наявність якості та рівень його розвитку. Показник – це свідчення, доказ, ознака чого-небудь; наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь [1].

За Ю. Кращенком, критерій виражає найзагальнішу сутнісну ознаку, на основі якої здійснюють оцінку, порівняння реальних педагогічних явищ, при цьому ступінь вияву, якісна спрямованість, визначеність критерію виражається в конкретних показниках. Дослідниця О. Значенко пропонує розглядати поняття критеріїв у педагогічному аспекті: критерій в

педагогіці – це сукупність показників, що дають якісно-кількісну характеристику стану об'єкта навчання на певному рівні. В основу критерію взяті такі ознаки, які відображають дії студента, що дозволяють оцінити результати його діяльності.

Рівень – це ступінь досягнення у чому-небудь [2]. У нашому дослідженні рівень – це ступінь сформованості БК МУОЗ. У своїх дослідженнях А. Радченко сформулювала критерії ефективності професійної підготовки МУОЗ, які є базисними для нашого дослідження:

1) мотиваційно-ціннісний.

Цей критерій характеризує самосвідомість майбутніх вчителів основ здоров'я, міру сформованості системи їх професійних ставлень щодо значущості педагогічної діяльності, також компонент включає уявлення студентів про майбутню професію, самооцінку себе як професіонала, професійну мотивацію, інтернальність як корелят відповідальності за результат своїх дій, сприйняття здоров'я як найвищої життєвої цінності, розуміння цілей виховання здорової людини та небайдужого ставлення до власного здоров'я.

2) критерій науково-теоретичної когнітивності.

Цей критерій характеризує рівень оволодіння майбутніх вчителів основ здоров'я теоретичною базою сучасного наукового знання з проблем основ здоров'я.

3) критерій оволодіння практичної когнітивності.

Цей критерій відображає ступінь оволодіння засобами майбутньої професійної діяльності на практиці. Кожен із трьох критеріїв є сумою емпіричних показників, що входять до нього [4].

Слушною є думка В. Введенського та Ю. Рибалко, які виділяють три рівні сформованості професійної компетентності:

вузький – передбачає сформованість необхідної операційної компетентності;

достатній – сформованість операційних і ключових компетентностей (крім базової);

широкий – сформованість операційних, ключових і базових компетентностей [4].

Т. Бойченко, Л. Ващенко, Т. Денисовець стверджують, що основним критерієм сформованості БК МУОЗ має бути здатність МУОЗ передавати учням життєві навички, що сприяють здійсненню здорового способу життя, розподіляючи їх на кілька груп: навички, що сприяють фізичному здоров'ю; соціальному здоров'ю; духовному та психічному здоров'ю. Дослідниці пропонують класифікацію таких життєвих навичок.

Життєві навички, що сприяють фізичному здоров'ю:

- навички раціонального харчування.
- навички рухової активності.
- санітарно-гігієнічні навички.
- режим праці та відпочинку.

Життєві навички, що сприяють соціальному здоров'ю:

- навички ефективного спілкування.
- навички співпереживання.
- навички розв'язування конфліктів [3].

Оскільки у нашому дослідженні БК МУОЗ – це структурно класифіковані комплекси здатностей МУОЗ застосовувати ЗУН і якості особистості, які служать певною стандартизованою основою для відображення специфіки й забезпечення якості виконання професійних завдань учителя з основ здоров'я і орієнтують на освіту протягом життя, виділимо такі критерії:

1. мотиваційний,
2. когнітивний
3. діяльнісно-практичний.

Широкий спектр БК МУОЗ обумовлює введення узагальнених показників для кожного з критеріїв. Також нами було розроблено три рівні сформованості БК МУОЗ: високий, середній та низький.

1. Мотиваційний критерій – це ступінь сформованості мотивації МУОЗ до майбутньої професійної діяльності учителя з основ здоров'я.

Узагальненим показником цього критерію є: наявність у студентів-МУОЗ мотивації до виконання професійних функцій вчителя з основ здоров'я; інтерес до професійної діяльності

вчителя з основ здоров'я, бажання працювати вчителем з основ здоров'я, мотивація досягнення успіху в майбутній професійній діяльності.

2. Когнітивний критерій – це ступінь сформованості ЗУН, які уможливають МУОЗ здійснення майбутньої професійної діяльності учителя з основ здоров'я.

Узагальнений показник когнітивного критерію: наявність у студентів-МУОЗ ЗУН для виконання професійних функцій вчителя з основ здоров'я.

3. Діяльнісно-практичний критерій – це ступінь сформованості здатностей МУОЗ застосовувати ЗУН на практиці у майбутній професійній діяльності учителя з основ здоров'я.

Узагальнений показник діяльнісно-практичного критерію: наявність у студентів-МУОЗ здатностей для виконання професійних функцій учителя з основ здоров'я. Зазначимо, що залежно від прояву показників зазначених критеріїв у студента-МУОЗ можемо стверджувати про сформованість певного рівня (високого, середнього чи низького) БК у цілому.

Для формування оцінки рівня сформованості БК МУОЗ, на думку О. Павловської, Н. Побірченко, О. Пометун, доцільно використовувати інтерактивні технології, які дозволяють не тільки кількісно, з використанням, наприклад, 5-бальної, 12-бальної чи 100-бальної системи оцінювання, а й якісно, включаючи самооцінку та зовнішню експертну оцінку, відслідковувати БК, наприклад: тести з відкритими завданнями; включення студентів у дослідницьку діяльність; постановка та розв'язання проблемних завдань; диспути, тренінги, кругли столи як ефективний засіб компетентнісного навчання; розв'язання ситуативних завдань; дистанційне навчання, комп'ютерне моделювання; використання методу проектів тощо [4].

Для оцінювання якісного рівня сформованості БК МУОЗ нами було розроблено інструментарій – комплекс тестів «Формування БК МУОЗ» за допомогою програмної оболонки easyQuizzy. Зазначимо, що комплекс тестів складається із 450 запитань з професійно орієнтованих дисциплін, а також з інформатики, комп'ютерної техніки та інформаційно-комунікаційних технологій.

Налаштування комплексу тестів здійснювалося наступним чином: кожен студент за 1 годину і 20 хвилин повинен був відповісти на 60 запитань, які вибиралися самою програмою при її запуску із загальної вибірки тестів (450 запитань) генератором випадковості. Як бачимо, режим створення та редагування тестів дозволяє вибирати тип запитання (одиначний, множинний, вільний вибір), додавати рисунки як у запитання, так і в поля відповідей, здійснювати налаштування тесту (за якими балами та шкалами здійснювати оцінювання).

Для кількісного оцінювання критеріїв сформованості БК МУОЗ ми вважали за доцільне скористатися системою, запропонованою Ю. Колос та Н. Макоєд, при якій оцінювання кожного з показників здійснювалося методом експертної оцінки за 3-бальною системою:

Бал “3” – (високий рівень сформованості критерію) виставляли, якщо показник виражений яскраво і присутній у всіх діях студента-МУОЗ.

Бал “2” – (середній рівень сформованості критерію) – якщо показник може бути зафіксований, проте присутній не в усіх діях студента-МУОЗ.

Бал “1” – (низький рівень сформованості критерію) – якщо прояв показника епізодичний чи відсутній [3].

Середній бал сумарної оцінки прояву показників сформованості БК МУОЗ служив загальним критерієм рівня сформованості БК у студентів-МУОЗ.

Межі розподілу сформованості БК за рівнями:

Від 3,0 до 2,75 (включно) балів – високий рівень;

Від 2,75 до 1,5 балів – середній рівень;

Від 1,5 до 1,0 балів (включно) – низький рівень.

Таким чином, визначені критерії, рівні та показники сформованості БК МУОЗ, а також запропонований інструментарій (комплекс тестів «Формування БК МУОЗ») забезпечать можливість проведення моніторингових досліджень з цього питання.

Список використаної літератури

1. Багрій В. Н. Критерії та рівні сформованості професійних умінь майбутніх соціальних педагогів / В. Н. Багрій // Зб. наук. праць. Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна". – 2012. – № 6. – С. 10–14.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 375 с.
3. Колос Ю. З. Формування інформаційно-технологічних компетентностей майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Колос Юлія Зіновіївна. – К., 2010. – 230 с.
4. Дубасенюк О. А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності : [монографія] / Дубасенюк О. А., Семенюк Т. В., Антонова О. Є. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. – 193 с.

ФОРМИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ З ХІМІЇ

Пархоменко Д. О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Інформаційна насиченість сучасного світу вимагає спеціальної підготовки навчального матеріалу для ефективного сприйняття його учнями, щоб у візуально доступному вигляді дати їм основні або необхідні відомості. Завданням учителя є підготовка школярів до швидкого сприйняття та опрацювання великих обсягів інформації, оволодіння засобами, методами та технологіями роботи з нею. Запорука успіху полягає в умінні отримувати інформацію з різних джерел, представляти її у зрозумілому вигляді та вміти ефективно використовувати.

Будь-яке засвоєння знань ґрунтується на засвоєнні учнем навчальних дій, опанування яких дає змогу учневі засвоювати знання самостійно, користуючись різними джерелами інформації. Тому основне завдання вчителя – забезпечити сприйняття величезної кількості інформації, обрати такі методи, форми та засоби організації освітнього процесу щоб інформація була якісно сприйнята учнями.

Анкетування вчителів міста Полтави та Полтавської області показало, що наразі у педагогічній практиці існує суперечність між швидко зростаючим обсягом знань, необхідністю працювати з великою кількістю інформації та неможливістю її засвоєння без оволодіння учнями навчально-пізнавальними компетентностями.

Одним із ефективних методів організації освітнього процесу з хімії візуалізація навчальної інформації. Саме використання візуальних форм засвоєння навчальної інформації дозволяє змінити характер навчання, а саме прискорити сприйняття, осмислення та узагальнення, сформуванню умінь аналізувати поняття та структурувати інформацію.

Учені довели той факт, що людина понад 80% інформації сприймає візуально, а через три дні після проведення лекції слухачі можуть згадати 10% від усього почутого, 35% від усього побаченого, але можуть відтворити 65% змісту презентації, якщо вона проходила у вигляді усної розповіді, підкріпленої візуальними образами. Фізіологічно саме зір людини забезпечує близько 90% інформації, тому використання наочності в освітньому процесі є обґрунтованим. [2]

Спроби візуалізації навчальної інформації робили педагоги-новатори ще за радянських часів. Наприклад, відома технологія опорних конспектів Віктора Федоровича Шаталова.

Поняття «візуалізація» дослідники визначають як подання навчальної інформації, яку складно або не можливо відтворити у реальному житті з метою забезпечення максимальної зручності її сприйняття та розуміння. [1]

До інструментів візуалізації Л.М.Масол відносить колажі, схеми, таблиці, графіки, діаграми, карти, гістограми, інфографіка, ментальні карти (інтелект-карти). [3]

Візуалізація допомагає учням правильно аналізувати інформацію за допомогою діаграм, схем, малюнків, карт пам'яті, що сприяють засвоєнню великих обсягів інформації, дозволяють легко запам'ятовувати та простежувати взаємозв'язки між блоками інформації; дає можливість